

ΤΑ ΘΕΟΔΩΡΙΑΝΑ

ΔΙΜΗΝΙΑΙΑ ΕΚΔΟΣΗ ΤΗΣ ΑΔΕΛΦΟΤΗΤΑΣ ΘΕΟΔΩΡΙΑΝΙΤΩΝ ΑΡΤΑΣ

22ος ΧΡΟΝΟΣ - ΑΡ. ΦΥΛΛΟΥ 261- ΝΟΕΜΒΡΙΟΣ - ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΣ 1995 - ΤΙΜΗ ΦΥΛΛΟΥ 50 ΔΡΧ. - ΓΡΑΦΕΙΑ : ΚΛΕΙΣΘΕΝΟΥΣ 15, 105 52 ΑΘΗΝΑ

ΣΤΗΝ ΤΑΒΕΡΝΑ
ΤΟΥ ΚΩΣΤΑ ΧΑΙΔΟΥ

ΟΙ ΕΚΛΟΓΕΣ ΤΗΣ ΑΔΕΛΦΟΤΗΤΑΣ

Έχει πια καθιερωθεί τα τελευταία χρόνια, να μαζευόμαστε ένα βράδυ στην ταβέρνα του συγχωριανού μας Κώστα Χαΐδου, στον Πειραιά. Έτσι και φέτος την Κυριακή στις 4 Δεκέμβρη, δόθηκε το σύνθημα και ως δια μαγείας η ταβέρνα γέμισε Θεοδωριανίτες.

Ο αγαπητός μας Κώστας, χαμογελαστός και κεφάτος, η γλυκιά σύζυγός του κ. Αντωνία, οι πανέμορφες κόρες του (φοιτήτριες και οι δυο), κατέβαλαν κάθε προσπάθεια ώστε όλα να είναι στην εντέλεια. Νοστιμότατα τα εδέσματα με πικάντικους μεζέδες, σπιτικές πίτες, αγνό βαρελίσιο κρασί, μέχρι και επιδόρπιο με γλυκό στο τέλος. Φάγαμε, ήπιαμε, χορέψαμε και τραγουδήσαμε. Κι όλα αυτά, ένατι μιας πολύ χαμηλής συμμετοχής κατά άτομο, σχεδόν συμβολικής.

Ευχαριστούμε θερμά τον Κώστα για όλη αυτή τη βραδιά που χαρήκαμε στην ταβέρνα του, και αισθανόμαστε συγκινημένοι και περήφανοι που την Αδελφότητά μας στηρίζουν με πολλούς τρόπους τέτοιοι άνθρωποι, που σαν γνήσιοι Ηπειρώτες, όπου και να πάνε, όσο και αν "καζαντήσουν" η ματιά μένει πάντα στραμμένη στους μυρωμένους τόπους της καταγωγής μας.

Η φετινή Τακτική Γενική Συνέλευση του Συλλόγου μας στις 22 Μάρτη που είναι και αρχαιρεσιακή, αφού μεταξύ των θεμάτων της είναι και η εκλογή του νέου Διοικητικού Συμβουλίου για την επόμενη διετία συμπίπτει το μήνα αυτό με τη συμπλήρωση 65 χρόνων μιας γόνιμης και δημιουργικής πορείας της Αδελφότητάς μας. Μια πορεία που ξεκίνησε το 1930, τότε που στα δύσκολα εκείνα χρόνια μια χούφτα αγνών συμπατριωτών μας, από αγάπη προς τη γενέτειρα, ίδρυσαν το Σύλλογό μας με σκοπό την ανάπτυξη του τόπου καταγωγής μας αλλά και τη βοήθεια και σύσφιξη των πατριωτικών σχέσεων όλων των αποδήμων Θεοδωριανιτών. Επέζησε λοιπόν ο Σύλλογός μας όλα αυτά τα χρόνια και συγχρόνως είχε και θετική παρουσία τόσο στην ανάπτυξη του χωριού μας όσο και στην καλύτερη συνθηκών ζωής των κατοίκων του.

Αμέτρητα είναι τα έργα στα οποία η Αδελφότητα έβαλε και τη δική της σφραγίδα με τη συμβολή της, καθώς και αμέτρητες ήταν και οι εκδηλώσεις που πραγματοποίησε όλα αυτά τα χρόνια. Σ' αυτή λοιπόν τη δημιουργική πορεία και το τωρινό Διοικητικό Συμβούλιο είχε πιστεύουμε τη δική του θετική συμβολή και το ίδιο θα κάνει και το επόμενο Διοικητικό Συμβούλιο που θα εκλεγεί σε λίγες μέρες. Να εκλεγεί ένα νέο Διοικητικό Συμβούλιο που θα πρέπει να αποτελείται τόσο από τα παλαιότερα σε ηλικία και προσφορά μέλη όσο και από τους νεότερους που φιλοδοξούν να προσφέρουν τις δικές τους υπηρεσίες, από αγάπη στο Σύλλογο και στη γενέτειρα. Για να γίνει όμως αυτό πράξη θα πρέπει να συμμετάσχουν στη Γενική Συνέλευση όλα τα εγγεγραμμένα μέλη αλλά και όσα για διάφορους λόγους δεν έχουν εγγραφεί μέχρι τώρα. Τακτικά μέλη αφού όπως είναι γνωστό έχουν δυνατότητα σύμφωνα με το καταστατικό να εγγραφούν την ημέρα σύγκλησης αυτής. Να συμμετάσχουν στην

επικείμενη Συνέλευση οι παλαιότεροι που κάποτε όχι μόνο δεν απουσίαζαν από καμιά εκδήλωση της Αδελφότητας αλλά παράλληλα προσέφεραν και τις θετικές τους υπηρεσίες μέσα από τα εκάστοτε Διοικητικά Συμβούλια, που όμως τα τελευταία χρόνια πολλοί απ' αυτούς απομακρύνθηκαν από τις δραστηριότητες του Συλλόγου μας, θέλουμε να πιστεύουμε περιπτώσιακά και χωρίς κάποιο ιδιαίτερο λόγο. Να συμμετάσχουν στις εργασίες αυτής και οι νεότεροι σε ηλικία που με τη δημιουργική τους διάθεση και θέληση μπορούν να προσφέρουν θετικές υπηρεσίες στη συνέχιση της θαυμάσιας πορείας της Αδελφότητας. Η συμμετοχή των νέων είναι τελείως απαραίτητη γιατί σε διαφορετική περίπτωση δεν μπορούμε να είμαστε αισιόδοξοι γι' ατην παραπέρα υπόσταση και πορεία της. Είναι λοιπόν ευκαιρία να συσπειρωθούμε όλοι γύρω από την Αδελφότητα, να προβληματιστούμε και να συζητήσουμε όλα τα θέματα που μας απασχολούν και εδώ στο λεκανοπέδιο της Αττικής που ζούμε,

και στη γενέτειρα τα Θεοδωριανά και να αγωνιστούμε με κάθε τρόπο. Τον εφησυχασμό και την αδιαφορία για τα κοινά - σύνδρομο της σημερινής εποχής - και να βρούμε επιτέλους από το καβούκι μας, από τη μοναξιά και την αποξένωση και να συνειδητοποιήσουμε ότι πολλά από τα προβλήματα που μας απασχολούν είναι κοινά σε όλους. Και όλα αυτά θα γίνουν αρκεί να πιστεύουμε στο ρόλο και τη μεγάλη σημασία της Αδελφότητας. Ένας ρόλος που όχι μόνο είναι πάντα επίκαιρος και χρήσιμος αλλά που μπορεί να γίνει ακόμα δημιουργικότερος με τη συμμετοχή και προσφορά όλων των Θεοδωριανιτών του λεκανοπεδίου Αττικής. Πρέπει να συνειδητοποιήσουμε ότι ευθύνη και υποχρέωση για τη συνέχιση της δημιουργικής πορείας του Συλλόγου μας έχουμε όλοι μας και τούτο γιατί η Αδελφότητα δεν πρέπει και δεν μπορεί να αποτελεί προσωπική υπόθεση λίγων ατόμων, που σε κάποια συγκεκριμένη στιγμή και παρά την καλή τους διάθεση και κάτω από το βάρος οικογενειακών ή επαγ-

γελματικών υποχρεώσεων μπορεί να μην είναι σε θέση να προσφέρουν τις υπηρεσίες τους σ' αυτή. Τέτοιες περιπτώσεις παρουσιάστηκαν τα τελευταία χρόνια σε αρχαιρεσιακές συνελεύσεις, τελικά όμως ευτυχώς για την υπόσταση της Αδελφότητάς μας ανάμεσα στα λίγα άτομα που συμμετείχαν στις εργασίες αυτής, επιστρατεύτηκαν την τελευταία στιγμή μερικά για να δεχτούν τη συμμετοχή τους στο Διοικητικό Συμβούλιο. Η κατάσταση αυτή πόσο όμως μπορεί να συνεχιστεί; Να διερωτηθούμε όλοι μας τι θα γίνει σε γενική απροθυμία. Για να μη φτάσουμε σε τέτοιο σημείο που θα βάλει το Σύλλογό μας σε περιπέτειες. Έχουμε όχι μόνο υποχρέωση να συμμετέχουμε όλοι μας στη Γενική Συνέλευση αλλά και να δεχτούμε την εκλογή μας στο νέο Δ.Σ. Η απροθυμία για προσφορά υπηρεσιών και η απουσία από τη Γενική Συνέλευση αποτελεί σοβαρή παράλειψη γιατί δυναμιτίζει τα θεμέλια του Συλλόγου μας και τότε η ευθύνη του καβούκι χωριστά θα είναι τεράστια.

ΤΟ Δ.Σ.

ΕΚΘΕΣΗ ΖΩΓΡΑΦΙΚΗΣ

Πραγματοποιήθηκε με πολύ μεγάλη επιτυχία στο Πνευματικό Κέντρο του Δήμου Ζωγράφου η ατομική έκθεση της ζωγράφου Μαρίας Λουίζας συζ. Αθανασίου Σκαμπαρδώνη.

Η διακεκριμένη ζωγράφος μας εξέπληξε για μια ακόμη φορά με την ευαισθησία και το ταλέντο της σε όλα τα έργα της. Την έκθεση επισκέφθηκε πολύς κόσμος μεταξύ των οποίων και πολλοί χωριανοί μας που θαύμασαν και αγόρασαν πολλά από τα σπουδαία έργα της. Η Αδελφότητα της εύχεται πάντα συνεχείς καλλιτεχνικές διακρίσεις.

Η Ζωγράφος Μαρία Λουίζα συζ. Αθανασίου Σκαμπαρδώνη προσέ-

φερε στην Αδελφότητα με την ευκαιρία της επίσκεψής μας στα εγκαίνια της ατομικής της έκθεσης στο πνευματικό κέντρο Ζωγράφων έναν πίνακα ζωγραφικής με θέμα του χωριού μας αξίας 95.000 δραχμών.

Η Αδελφότητα ευχαριστεί θερμά την ζωγράφο μας για την προσφορά αυτή.

ΠΡΟΣΚΛΗΣΗ ΕΤΗΣΙΑΣ ΤΑΚΤΙΚΗΣ ΣΥΝΕΛΕΥΣΗΣ

Το Διοικητικό Συμβούλιο της Αδελφότητας καλεί τα μέλη της, σε ετήσια Τακτική Γενική Συνέλευση, στις 22 ΜΑΡΤΙΟΥ 1995, ΗΜΕΡΑ ΤΕΤΑΡΤΗ ΚΑΙ ΩΡΑ 4.30 ΤΟ ΑΠΟΓΕΥΜΑ, στην μεγάλη αίθουσα της Πανηπειρωτικής Συνομοσπονδίας Ελλάδας στο κτίριο του "ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΟΥ ΚΕΝΤΡΟΥ ΗΠΕΙΡΩΤΩΝ", στην οδό Κλεισθένους 15, 7ος όροφος (Πλατεία Κοιτιά) με τα παρακάτω θέματα:

- Απολογισμός απερχομένου Δ.Σ.
- Έκθεση Εξελεγκτικής Επιτροπής
- Εκλογή νέου Διοικητικού Συμβουλίου
- Διάφορες Προτάσεις - Ανακοινώσεις

ΚΤΗΝΟΤΡΟΦΙΑ ΚΑΙ ΚΤΗΝΟΤΡΟΦΙΚΗ ΖΩΗ ΤΩΝ ΘΕΟΔΩΡΙΑΝΙΤΩΝ

Γράφει ο Κωνσταντίνος Β. Σταμάτης
Επίτιμος Δικηγόρος

πολλά βοσκοτόπια έγιναν καλλιεργήσιμα χωράφια και ο τόπος περιορίστηκε αρκετά και πολλά κοπάδια οδηγήθηκαν στα σφαγεία, τα δε παιδιά των τσελιγκάδων και τζιποπάνιδων στράφηκαν προς τις πόλεις και προς άλλα επαγγέλματα. Μετά το 1980, το ότι κρατιέται η κτηνοτροφία το οφείλει κυρίως στις επιδοτήσεις της Ε.Ο.Κ. και την πληρωμή απ' αυτή των εξόδων μεταφοράς των, αλλά και τη σχετική άνοδο της τιμής των κτηνοτροφικών προϊόντων.

Οι μεγαλύτεροι τσελιγκάδες των Θεοδωριανών το 1885 ήταν οι Τζιουναίοι, οι Σταματαίοι (γνωστοί για ένα διάστημα ως Μητρογιανναίοι) και οι Λακαίοι (μετέπειτα γνωστοί ως Λακοπουλαίοι) και οι τρεις μαζί αριθμούσαν τότε γύρω στις 3.500 οικοδομήματα και περί τα 200 αλογομούλαρα και βοειδή. Μάλιστα, κάθε φορά που περνούσαν τα χίλια τα πρόβατα, τα διαλαούσαν στο χωριό. Τούτο συνέβαινε για όλους τους κτηνοτρόφους που περνούσαν στον αριθμό 1.000 των προβάτων τους. Χρόνο με το χρόνο όμως, οι τζιουπαναράιοι απέκτησαν δικά τους γιδοπρόβατα και, λόγω της αναπτύξεως της γεωργίας και της αποδόσεως της δασοφυλακής, περιορίστηκαν τελικά τα τελευταία χρόνια, εξαφανίστηκαν τα γιδερά και παρέμειναν μόνο τα πρόβατα, με περισσότερους όμως ιδιοκτητοτρόφους, ώστε από το 1910 και εντεύθεν να είναι γνωστοί ως "τσελιγκάδες" οι Χαϊδαίοι (Κατσιουλαίοι) (Κώστας και Χρήστος), ο Μιχάλης Χαΐδος ή Ξιάρχης, ο Γιώργος Χαΐδος, ο Σταύρος Χαΐδος, οι Αριστείδης και Γιάννης Χαΐδος, οι Θανάσης και Δημήτρης Γκορόγιας, ο Νώντας και Γιώργος Μητρογιαννής, οι Μητρογιανναίοι (Σταματαίοι), δηλαδή ο Βασίλης και τ' ανήψια του Πάνος και Οδυσσέας, μετέπειτα οι Γεώργιος Σταμάτης, Απόστολος Σταμάτης και Λευτέρης Σταμάτης, οι Τζαλοκυσταίοι (Βασίλης και Μήτσος), Θανάσης και Γιάννης, οι Τζιουναίοι (Κώστας, Χρήστος, και Μήτσος - Μητσιάκος), οι Κυρτσάιοι (Γιώργος και Θεόδωρος), οι Κουλουκαίοι (Χαράλαμπος Μήτσος και Κώστας) οι Καραχάλαιοι, οι Καραγιανναίοι (Γιώργος και Μήτσος) οι Κουτσουκαίοι, οι Λιουκαίοι (Γιώργος και Σπύρος), οι Νακαίοι (Κώστας, Πάνος και Χρήστος) οι Ταμπουραίοι, οι Σερδεναίοι (Κώστας και Γιώργος) οι Πλευραίοι (Γιώργος, Θεόδωρος, Θανάσης κλπ.) οι οποίοι, τόσο αυτοί, όσο και οι στο Βουργαρέλι εγκατεστημένοι, προσέρχονται από Σαρακατσανίους νομαδες που εγκαταστάθηκαν στην περιοχή των Τζουμερκών, του νότιου αυτού άκρου της Πίδνου. Οι Νταρο-

γιανναίοι, ο Κώστας Ντόλπας, ο Γιάννης Ντάσας, οι Μητροφωταίοι (Αλέκος, Κώστας, Χρήστος), οι Μαντελλαίοι, οι Παγωναίοι, (Πάνος και Κώστας) και πολλοί άλλοι με περισσότερα ή λιγότερα πρόβατα ο καθένας τους. Όλοι αυτοί, κατά τους καλοκαιρινούς μήνες, διεσκόρπιζαν και άρμεγαν τα κοπάδια τους σε τριάντα (30) περίπου στρώγες, από του Σκαρπάρη μέχρι του Κωστήλαδα, τις οποίες στρώγες σπανίως άλλαζαν, αλλά οι ίδιοι πήγαιναν σχεδόν πάντοτε στις ίδιες.

Ο τσελιγκας, τα προ του 1940 χρόνια, ήταν ο άρχοντας και επιβλητικός κουμανταδόρος του τσελιγκάτου, ήταν ο πιο εύστοχος και πανέξυπνος από τους άνδρες του τσελιγκάτου. Κυκλοφορούσε πάντοτε σχεδόν έφιππος με περηφάνεια και κατάλληλα αρματωμένο άλογο με σέλλα και διάφορα στολίδια και χαϊμαλιά. Φορούσε μαύρη ατλαξένια σκούφια, τασορίκια με φούντες, άσπρο υφαντό μαλλινό παντελόνι, τη λεγόμενη "τακτσίστρα", άσπρο υφαντό σακάκι και γιλέκο σταυρωτό, είχε σελάχι μέσα στο οποίο τοποθετούσε τα διάφορα χρήσιμα αντικείμενα του και τα χρήματά του, είχε πάντοτε ωραία κεντητή αγκλίτσα. Η αποκλειστική του ασχολία ήταν το κουμάντο και η διοίκηση του τσελιγκάτου. Πήγαινε στα χειμαδιά, "έκλεινε" συμφωνούσε για τα λειβάδια τι λειβαδικό θα πλήρωνε, αγόραζε "έβαζε" το καλαμπόκι και το σπάρη, έδινε προκαταβολές, συμφωνούσε την τιμή του γάλακτος, του τυριού και των λοιπών προϊόντων του τσελιγκάτου, εφρόντιζε και αγόραζε τα κυπροκούδωνα για το αρμάντωμα των κοπαδιών, κανόνιζε ποιός θα φυλάει τα κοπάδια του τσελιγκάτου, επιθώρνε τους τζιουπαναράιους, αντιπροσώπευε το τσελιγκάτο στα δικαστήρια, συμφωνούσε και έβαζε τους δικηγόρους, ελάμβανε μέρος στις δημοπρασίες και και πλειοδοτούσε σχετικά με τα λειβάδια, αποφάσιζε πόσα και ποιά θα πωλήσει, αλλά και ποιά και πόσα αλογομούλαρα, βοειδή ή και γιδοπρόβατα θα αγοράζε εάν εύρισκε την ευκαιρία. Ήταν η ψυχή του τσελιγκάτου και απελάμβανε του πλήρους σεβασμού όχι μόνον των ανθρωπίνων του τσελιγκάτου, αλλά και των διαφόρων κοινοτικών Δημοτικών και Δημοσίων Αρχών. Οι τσελιγκάδες ήταν η προνομιοσύχα οικονομικά τάξη και κατά την επανάσταση του 1821 ήταν η κυριότερη πηγή τροφοδοσίας των αρματωλών και των κλεφτών.

Τα κοπάδια, τα φύλαγαν κυρίως τα παλαιότερα χρόνια οι τζιουμπαήδες, ή πραταραίοι, τα γίδια οι γιδάριδες και τα γε-

λάδια οι γελαδάρηδες και τέλος τα άλογα οι βαλμάδες, με μισθό που ονομαζόταν "ρούγα" και γι αυτό έλεγε ο καθένας τους "είμαι ρωγιασμένος". Ο συνήθης χρόνος ρωγιάσματος ήταν έξι (6) μήνες, ήτοι από 23 Απριλίου (Αγίου Γεωργίου) έως 26 Οκτωβρίου (Αγίου Δημητρίου) για το καλοκαίρι και συνέχει από Αγίου Δημητρίου έως Αγίου Γεωργίου για τη χειμερινή περίοδο. Εκείνο που επέβλεπε, επιστατούσε κατά κάποιο τρόπο, ελέγγο "κεχαγιάς" και επληρώνετο ετησίως από τον τσελιγκά.

Στάνες και βοσκούς ανευρίσκει κανείς και εις την αρχαιότητα γιατί αρκετοί συγγραφείς αρχαίοι ομιλούν περί αυτών, μεταξύ των οποίων και ο Όμηρος. Το οργανωμένο, όμως τσελιγκάτο και η οργανωμένη στάνη εμφανίστηκε, δημιουργήθηκε και αναπτύχθηκε κατά τα χρόνια της Τουρκοκρατίας και της Βυζαντινής αυτοκρατορίας και μάλλον είναι α πόρροια της τότε κρατούσης φεουδαρχίας. Το τσελιγκάτο, ήταν μια κτηνοτροφική κοινοπραξία, ένα είδος άτυπης συνεταιριστικής ένωσης ορισμένων κτηνοτρόφων, ως επί το πλείστον συγγενών οικογενειών, προς καλύτερη και επωφελέστερη απόδοση των ποιμνίων τους προς κοινό όφελος.

Όλοι οι κτηνοτρόφοι, δεν ήταν ντόπιοι, αλλά υπήρχαν και Σκηνίτες, Σακατσανίοι και άλλοι διωγμένοι από τα κατεχόμενα από τους Τούρκους μέρη κατέφευγαν στα απόμαρα ορεινά χωριά της Ηπείρου, μεταξύ των οποίων και τα Θεοδωριανά και άλλα είναι οι λεγόμενοι Μπιστιτζάνοι, ως τους ονόμασαν οι Ξηρομερίτες, οι οποίοι έφευγαν από τα Πράμαντα, Θεοδωριανά, Μελοσουρηνούς, Καταρράκτη και δια μέσου του Γάβρου, κατέληγαν στα χειμαδιά. Τη διαδρομή αυτή ακολουθούσαν πολλοί Θεοδωριανίτες από το 1920 έως και το 1950, της οποίας και ο γράφων αρκετές φορές εγυεύθη την κόπωση, την πείνα, και τις αρρώστες, λόγω των κακουχιών.

Λέγεται, χωρίς να είναι εξακριβωμένο απολύτως, ότι οι Τζιουμπαράιοι, οι Ζαχάρηδες (Λακαίοι), οι Μπιστιτζιάνηδες και οι Πλευραίοι, προσέρχονται από τους Σαρακατσάνους, οι οποίοι εγκαταστάθηκαν στη περιοχή των Τζουμερκών.

II. ΜΟΡΦΗ ΤΗΣ ΚΤΗΝΟΤΡΟΦΙΑΣ

Η μορφή της κτηνοτροφίας των Θεοδωριανών ήταν η της νομαδικής και όχι της οικιστικής, διότι, κατά τους Θερι-

νούς μήνες και μόνον ήτοι συνήθως από 23ής Απριλίου έως 26 Οκτωβρίου ευρίσκοντο στα Θεοδωριανά, ενώ τον υπόλοιπο χρόνο ήταν στα "χειμαδιά", όπου μεταφέροντο οι κτηνοτρόφοι "φερρέοικοι" και "πανοικει", παίρνοντας μαζί τους όλο τους το νοικοκυριό, όλα τους τα βασικά και αναγκαία πράγματα που είχαν στο σπίτι "πανοικει" και δη το έμψυχο ζωικό τους "βιό", γιδοπρόβατα, αλογομούλαρα, αγελάδια, κότες, γάτες, σκυλιά που είχαν, αλλά και τα "συγίδια" τους, π.χ. κατσαρόλες, κακάβια "τέντζερ", βρελέες για νερό, τσουκάλια, καζάνια, καρδιάρια για το άρμεγμα, ρούχα ατομικά, κάπες, τσόλια που ήταν υφαντά από μαλλί γίδας, φλοκάτες, βελόνες, μπατανίες, καραμελωτές που γίνονταν στον αργαλιό από μαλλί προβάτων, αλλά και με τα βασικά φαγώσιμα, ως π.χ. αλεύρι από καλαμπόκι, μπόλικο τραχανά και τυρί στα "τομάρια", τα δερμάτα των προβάτων, δηλαδή, το λεγόμενο "τουλουμισίον τυρί", τα οποία τους ήταν απαραίτητα για το δρομο, όπως έλεγαν δηλαδή για το οκταήμερο, ή δεκαήμερο περίπου που χρειαζόταν για να φθάσουν από τα Θεοδωριανά μέχρι τα μακρύτερα των χειμαδιών π.χ. Κατούνα, Στάνου, Ρίβιο, Μαχαλά-Κουνοπιώνα, Ζαβίτσα, Βόνιτσα ακόμα και μέχρι το Αγγελόκαστρο. Η οικόσφιτη κτηνοτροφία, δεν ανεπτύχθηκε στα Θεοδωριανά, διέθετε, όμως, κυρίως μεταξύ των ετών 1910 έως 1955 μεγάλο αριθμό "μαναριών", δηλαδή γίδες ως επί το πλείστον και σε μικρότερο αριθμό προβατινών καλής ράτσας, ώστε αφενός μεν να γεννούν από 2 και 3 ακόμα μικρά κάθε φορά, αφετέρου δε να δίνουν περισσότερο από τ' άλλα γάλα, τα οποία μανάρι έβωσκαν την ημέρα γύρω από το χωριό, σε όχι μακρινή απόσταση, και το βράδυ κοιμόντουσαν στα σπίτια, κυρίως στα υπόγεια, τα λεγόμενα "κατώγια" ή στις αυλές των σπιτιών των ιδιοκτητών. Το κυριότερο μανανολέιβαδο ήταν τα λεγόμενα "Πλάγια" όπου έβωσκε ο μεγαλύτερος αριθμός μαναριών. Εκεί, τα πήγαιναν συνήθως οι γυναίκες ή τα παιδιά των ιδιοκτητών και μάλιστα τα οδηγούσαν μέχρι τη λεγόμενη "κάτω γέφυρα" του ποταμού Γκούρα, και, απ' εκεί μόνο τους, διασκορπίζονταν σε όλη την περιοχή, σε όλα τα πλάγια και με τη δύση του ήλιου επέστρεφαν μέχρι τη γέφυρα αυτή μόνα τους, όπου τα περίμενε κάποιος από την οικογένεια για να τα παραλάβει, όχι να τα οδηγήσει στο σπίτι, διότι και μόνα τους θα έφθαναν αλλά για να μην προσεγγίσουν ζημιές στα διάφορα σπαρτά και μικρά δέντρα των κήπων κυρίως, που πράγματα τα ήθελαν, διότι ήταν ποτιστικοί και πολύ τους λιμνίζονταν. Πολλές φορές, ορισμένες κατσίκες, ξεχνούσαν ή συνέχισαν να βόσκουν ψηλά στα πλάγια με τη δύση του ήλιου, οπότε οι γυναίκες ή οι θυγατέρες των ιδιοκτητών συνήθως, πήγαιναν στην άκρη του χωριού μεταξύ της βρύσης "Βρουσλέκα" και του σπιτιού των Καραγιαννών και τις "μαυλούσαν", τις φώναζαν δηλαδή με τα ονόματά τους να έλθουν.

ΣΥΝΕΧΕΙΑ ΣΤΟ ΕΠΟΜΕΝΟ

ΕΥΧΕΣ ΤΟΥ ΠΡΟΕΔΡΟΥ ΤΗΣ ΚΟΙΝΟΤΗΤΑΣ

Με τον ερχομό του καινούριου χρόνου, εύχομαι, στις θεοδωριανίτισσες και στους θεοδωριανίτες κάθε προσωπική και οικογενειακή ευτυχία. Επίσης εύχομαι το 1995 να είναι για όλο τον κόσμο ειρηνικό. Ιδιαίτερα όμως για τα θεοδωριανά να είναι χρονος ανασύστασης, σχεδιασμού και δουλειάς, για να ξαναγίνουν όπως παλαιότερα το κεφαλοχώρι της περιοχής.

Για το
Κοινοτικό Συμβούλιο
Ο Πρόεδρος
Γιώργος Λάππας

Η Αδελφότητά μας ευχαριστεί θερμώς τον παλαιό φωτογράφο Σπύρο Μελέντζη για το θαυμαστό πίνακα που μας χάρισε. Πρόκειται για μια μεγενθυμένη φωτογραφία του καταράκτη του χωριού μας, φωτογραφία που είχε τραβήξει ο κ. Μελέντζης το 1935, όταν σαν φωτογράφος είχε επισκεφθεί το χωριό μας, και είχε εκτεθεί με άλλα έργα του στη μεγάλη έκθεσή του στο Ζάππειο Μέγαρο.

Η γιορτή της Ομοσπονδίας Τζουμερκιωτών

Στις 12 Φεβρουαρίου στο κέντρο "Καστέλλο" έγινε και φέτος η καθιερωμένη γιορτή της Ομοσπονδίας Τζμερκιωτών "κοπή της πίτας του Τζουμερκιώτη". Αν και ηλιόλουστη μέρα, οι Τζιουμερκιώτες, μέσω των Αδελφοτήτων τους - μελών της Ομοσπονδίας ανταποκρίθηκαν στο κάλεσμα, αν και όχι τόσο μαζικά, όπως πέρυσι. Εν τούτοις η γιορτή εξελίχθηκε σ' ένα Τζουμερκιώτικο πανηγύρι, με χορό και κέφι και άφθονο κρασί, προσφορά της Ομοσπονδίας.

Ο πρόεδρος της Ομοσπονδίας Δ. Γκορόγιας καλωσόρισε τους συμπατριώτες με ευχές για το νέο έτος και τους κάλεσε να ενισχύσουν τις Αδελφότητες και την Ομοσπονδία. Τζουμερκιώτες καλλιτέχνες (Χρήστος Φωτίου, αδελφοί Τσαμπιά, ορχήστρα Χ. Τσακισίρα) και τα χορευτικά (Ομοσπονδίας, Ράμιας, Πιστιανών) έδωσαν ξεχωριστή νότα στη γιορτή.

Την Αδελφότητα μας εκπροσώπησαν: η πρόεδρος Μαρία Νάκη, ο ταμίας Σταύρος Σκουτέλας και βεβαίως ο Νίκος Κουτσούκης που είναι και μέλος του ΔΣ της Ομοσπονδίας και υπεύθυνος του χορευτικού της.

Σημαντικές και οι πολιτικές παρουσίες: Θ. Κολιπάνος, Δ. Τσαβόλας, Α. Φούσας, Α. Λιαροκάκης, Λ. Παπαδημητρίου, Γ. Παπαγεωργίου.

ΠΑΝΑΓΙΩΤΗΣ Κ. ΓΑΛΑΝΗΣ

ΟΡΘΟΔΟΝΤΙΚΟΣ
ΠΥΧΙΟΧΟΣ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ
Βεργην - Νορβηγίας

ΕΥΦΡΟΝΙΟΥ 28 (Κάραβελ)
ΤΗΛ. 72 37 968
(77 76 851 ΟΙΚΙΑ)

ΔΕΧΕΤΑΙ: 9.00 - 12.30 π.μ. & 5.00 - 8.30 μ.μ.
ΑΠΟ ΔΕΥΤΕΡΑ ΕΩΣ ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ

ΚΟΙΝΩΝΙΚΑ

ΓΕΝΝΗΣΕΙΣ

- Η Ασπασία και ο Δημήτρης Φ. Σκαμπαρδώνης απέκτησαν κοριτσάκι.

- Η Ελένη Δήμη κόρη της Αγγελικής Λάμπρου Σκουτέλα γέννησε αγοράκι. Ευχόμαστε να τους ζήσουν.

ΒΑΠΤΙΣΕΙΣ

Ο Γεώργιος Ιωάννου Δούμας και η Μαρία Σταρουντζάνη στις 6 Ιανουαρίου ημέρα των Φώτων Βάπτισαν στην Ιερά μονή Πεντέλης το γιό τους του έδωσαν το όνομα Σταύρο - Αλέξανδρο.

ΝΕΟΙ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΕΣ

Η Ευφροσύνη Θεοφάνη Μπούση (κόρη της Αικατερίνης Νάκη) απόφοιτος της Παιδαγωγικής Ακαδημίας, έλαβε ήδη και το πτυχίο της Νομικής Σχολής του Πανεπιστημίου Αθηνών. Την ευτυχία μητέρα η Αδελφότητα συγχαίρει και στη νέα μας επιστημονική επιτυχία.

ΑΡΡΑΒΩΝΕΣ

Η Μαρία Κων. Σερδενέ και ο Παναγιώτης Αρνόκουρος έδωσαν αμοιβαία υπόσχεση γάμου στις 26/12/1994.

ΓΑΜΟΙ

- Ο Μιχάλης Γεωργίου Χαΐδος και η Βάσω Κων/νου Μαστρογιάννη παντρεύτηκαν στον Ιερό Ναό Παντοκράτορος Άρτας

- Ο Γεώργιος Λεωνίδα Διαμάντης και η Δάφνη Πασχάλη Τρικοπούλου παντρεύτηκαν στον ιερό Ναό Αγίου Ελευθερίου Αχαρνών στις 28 Ιανουαρίου 1995.

Τους ευχόμαστε ολόψυχα να ζήσουν ευτυχισμένοι.

ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ

Τους συγγενείς, φίλοι και συμπατριώτες που συμπαραστάθηκαν στο βαρύ μόνον στη μνήμη της γιαγιάς της Ελένης και παπού της Χρήστου.

Θερμά ευχαριστούμε οι γιοί Κώστας - Γεώργιος, οι κόρες Λαμπρινή Σπυριδούλα Βασιλική

ΘΑΝΑΤΟΙ

- Πέθανε και κηδεύτηκε στην Άρτα ο Θεμιστοκλής Γ. Σκουτέλας ετών 69.

- Πέθανε και κηδεύτηκε στην Άρτα η Μαρία Γεωργίου Γκορόγια 95 ετών.

- Πέθανε και κηδεύτηκε στους Δελφούς ο Σπύρος Κοζάκης πατέρας της Κούλας συζύγου Ευαγγέλου Κοντογιάννη.

ΠΡΟΣΦΟΡΕΣ

Ο Γεράσιμος και Λαμπρινή Κοκόλη - Χαΐδου προσέφερε για τους σκοπούς της Αδελφότητας το ποσό των είκοσι (20.000) χιλιάδες δραχμές.

Ευάγγελος Χρ. Νάκης προσέφερε το ποσό των έξι χιλιάδων (6.000) δραχμών στη μνήμη των γονέων του Ελένη και Χρήστου για τους σκοπούς της Αδελφότητας.

Η Ελένη Αλεξίου - Νάκη προσέφερε για τους σκοπούς της Αδελφότητας το ποσό των πέντε χιλιάδων (5.000) δραχμών στη μνήμη του παππού της Χρή-

στου και της γιαγιάς της Ελένης.

Η Όλγα Φρυγανιά - Νάκη προσέφερε για τους σκοπούς της Αδελφότητας το ποσό των πέντε χιλιάδων (5.000) δραχμών στη μνήμη της γιαγιάς της Ελένης και παπού της Χρήστου.

Ο Δημήτριος Ιωαν.Ντάσας προσέφερε το ποσό των 5.000 δρχ. για τους σκοπούς της Αδελφότητας στη μνήμη του γιου του Σταύρου.

Η Κωνσταντίνα Πέρλιου-Τουλούπα εις μνήμην της αδελφής της, Βαγιούλας Τσαρδακά, που πέθανε στις 27-3-1994, προσέφερε στην Αδελφότητα το ποσό των 10.000 δρχ. για φιλανθρωπικούς σκοπούς.

ΣΥΝΔΡΟΜΕΣ

Κοκόλης Γεράσιμος	3000
Χατζημήτσου Αγγελική	3000
Βλαχογιάννης Γιώργης	5000
Κατσικοντάμη-Λάππα Φωτεινή	1000
Νάκη Ευαγγελία Χρ.	1000
Αλεξίου - Νάκη Ελένη	1000
Φρυγανιά - Νάκη Όλγα	1000
Κυρτσάκης Κων/νος	2000
Ζήκος Κων/νος Χρ.	2000
Ζωή Παπανικολάου Βασιλική	2000
Λακόπουλος Αλέκος	2000
Κοιμωρτζος Στέλιος	1000
Νταραγιάννης Παύλος	1000
Στεργιούδης Χρήστος	2000
Κοιμωρτζος - Σκουτέλα Μαρ.	5000
Παχή Αθανασία Αρ.	1000
Παχή Ευτυχία Αρ.	1000
Σταματάκη Βασ. Δημ.	2000

ΗΠΕΙΡΩΤΙΚΗ ΓΙΟΡΤΗ

Στη δοκιμαζόμενη Β. Ηπειρο, Σαφίρωσε φέτος η Πανηπειρωτική Σ.Ε. την κορυφαία πολιτιστική της εκδήλωση, της οποίας τα έσοδα διατέθηκαν προς ενίσχυση των ελληνικών σχολών. Η εκδήλωση έγινε στις 29 Ιανουαρίου στο Στάδιο Ειρήνης και Φιλίας. Στο καλλιτεχνικό πρόγραμμα συμμετείχαν χορευτικά συγκροτήματα Ομοσπονδιών και Συλλόγων, καθώς και συγκροτήματα που ήρθαν από την Ηπειρο ("Σκούφας", "Κουστάλις", "Σούλι") και τη Β. Ηπειρο. Τραγούδησαν όλοι οι καταξιωμένοι ηπειρώτες καλλιτέχνες (Στυλιανός Μπέλλος, Αλέκος Κιτσάκης, Χρήστος Φωτίου, Σάββας Σιάτρας, Π. Αθανασίου) και συνοδεύσαν ορχηστρικά Σταύρος Κωνσταντίνος, Ναπολέων Δάμος, Σωτήρης Μπουρμπας, Χρήστος Καρανίκης κ.α. Βραβεύθηκαν οι χρήστες Φωτίου και Ηλίας Δημάς και οι Αδελφότητες Κεντρικού Άρτας, Κερασχωριού Θεσπρωτίας, Σύλλογος Ηπειρωτών Ανω Λιτσίων και η Βορειοηπειρωτική Έκθεση Κοκορέση. Στη φωτογραφία ο πρόεδρος της ΠΣΕ Κώστας Αλεξίου, πλαισιωμένος από Βορειοηπειρωτικούς απευθύνει χαιρετισμό.

"ΤΑ ΘΕΟΔΩΡΙΑΝΑ"
Διμηνιαία έκδοση
της Αδελφότητας
Θεοδωριανών Άρτας
Υπεύθυνος έκδοσης
σύμφωνα με το νόμο
ΜΑΡΙΑ ΝΑΚΗ - ΑΠΟΣΤΟΛΟΥ
Μετσόβου 23, 106 82
Αθήνα - Τηλ. 8218316

ΘΕΟΔΩΡΟΣ Δ. ΔΙΑΜΑΝΤΗΣ

ΣΙΔΗΡΙΚΑ - ΕΡΓΑΛΕΙΑ
ΑΘΗΝΑΣ 37 (ΓΩΝΙΑ) ΑΘΗΝΑ
ΤΗΛΕΦ. 32 19 711

Ρόδες ελαφρού και βαρέως τύπου Ροδάκια, Συρματοόχινα Αλυσίδες όλα τα Γεωργικά Εργαλεία και Κήπου Βίδες διάφορες, Σύρματα, Πλέγματα, Εξάγωνα-Περιφράξεις, Πλέγματα Πλαστικά, Υαλοβάμβακες, Σωλήνες Νερού - Πίεσεως διάφοροι, Υδραυλικά, Υλικά Ντέξιον, Ηλεκτροκαλώδια, Υδραυλικά, Ψεκαστήρες, Πιστόλια Βαφής, Δρόπανα κ.λ.π.

Γραπτά που δημοσιεύονται δεν επιστρέφονται. Ανώνυμες επιστολές δεν δημοσιεύονται. Τα εναπομείναντα άρθρα δεν εκφράζουν κατ' ανάγκη και τις απόψεις του ΔΣ της Αδελφότητας.

Ετήσια συνδρομή 1.000 δρχ.
Επταγές - Εμβόσματα
ΣΤΑΥΡΟΣ ΣΚΟΥΤΕΛΑΣ
Πυθίου 5 - Ν. Κόσμος
117 43 - Τηλ. 9237020

Ετος 1916. Μήνας Μάρτιος. Η Ευρώπη ολόκληρος αυτοκαταστρέφεται με τον πρώτο ανελήκτο παγκόσμιο πόλεμο, που άρχισε τον Αύγουστο 1914. Αφορμή η βομβική επίθεση στο Σεράγεβο, εναντίον του Αρχιδουκός της Αυστροουγγαρίας από έναν φοιτητή Σέρβο, εις την οποία ανήκε η περιοχή. Εφονεύθη ο Αρχιδούξ και αυτό υπήρξε η αιτία του πολέμου. Παίρνουν μέρος όλα τα Κράτη της Ευρώπης και αργότερα και η Αμερική και τελικώς και η Ελλάς. Η Ρωσία μετά την καταστροφή του Τάνεμπεργκε από τους Γερμανούς, προετοιμάζεται για τη Μεγάλη Επανάσταση. Η Σερβία, έχει ολόκληρη καταληφθεί από τους Αυστρο-Γερμανούς, οι οποίοι, με συμμάχους τους Βούλγαρους και τους Τούρκους, έχουν φθάσει στα Ελληνικά σύνορα. Στη Γαλλία, αναχαιτίσθηκαν στα προάστια των Παρισίων και ανθίστανται στο Βερντέν. Η Ελλάς, είναι επιστρατευμένη. Τα νεώτερα και ικανότερα εργατικά χέρια, οι νέοι της χώρας, είναι ντυμένοι στο χακί. Ο 37χρονος πατέρας μου, είναι στρατευμένος από το καλοκαίρι του δώδεκα. Υπηρετεί την Πατρίδα για 50 χρόνο και μας λείπει πέντε χρόνια. Τα πρόβατα και τ' άλλα ζωντανά μας, όσα απόμειναν από τις κρυφές και τις φανερές κλεισιές, τα φροντίζει ο υπέργηρος παππούλης μας και η νεαρά Μάνα μου, έχοντας και δύο μικρά παιδιά, εμένα και το Γιώργο.

Εκείνη τη χρονιά, παραχειμάσαμε γύρω από τη Βλαχιώρινα που είναι απέναντι από την Αρτα, στα δεξιά του Αραχθού ποταμού. Ο λειβαδότοπος, είναι πάρα - πολλά βαρβά, τα οποία ήταν γιομάτα αβδέλλες και έτσι τα πρόβατα βδέλλαισαν και παρουσίασαν γρήγορα κλαπάτσα. Βδέλλαισαν τα περισσότερα. Κάθε πρωί βρίσκαμε στο μαντρί μερικά ψόφια και άλλα να είναι γκουσιασμένα. Δεν είχαν τότε βγει τα φάρμακα, κι αν είχαν βγει, δεν τα ήξεραν η πρταρείο. Η κατάσταση ήταν απελπιστική. Ξέρεις τί είναι να μπαίνει το πρωί στο πρέκι και να βρίσκεις τις καλύτερες προβατίνες και τα γκεσέ-

ΝΥΚΤΕΡΙΝΗ ΠΟΡΕΙΑ

Γράφει ο Κωνσταντίνος Β. Σταμάτης
Επίτιμος Δικηγόρος

μία σου ψόφια; Το βιος σου λιγοστεύει και η καρδιά σου σπαράσσεται. Αυτά τα ζωντανά, είναι η περιουσία και η ψυχή του καθένος χωρικού. Τι να κάνει ο 85χρονος παππούλης και η μάνα στην κατάσταση που δημιουργήθηκε; Σε λίγο, θα ψόφαγαν όλα και ο τσοπάνος θα έμενε με την κλίτσα στα χέρια. Μερικοί άλλοι συγχωριανοί προβατάρηδες, τους συμβούλεψαν να τα σηκώσουν απ' εκεί. Αλλά, που να τα πήγαιναν χειμώνα καιρό τέτοια εποχή; Που να βρεθεί στο μεσοχείμωνο άλλο λειβάδι ξερικό και ποιός να τα πάει; Ο παππούλης που είχε περάσει τα ογδόντα πέντε του χρόνια; Ή η Μάνα με δύο ανήλικα παιδιά, με τα σεία του κονακιού τα γελάδια και τα γίδια;

Με τις συμβουλές των άλλων συγχωριανών, αποφασίστηκε να φύγουν απ' εκείνο το μέρος. Επρεπε να μεταφερθούν απέναντι στην Αρτα, στον "Καναρά" που ήταν ξηρό μέρος. Για να μην πάρουν, όμως, είδηση οι Τζελέπιδες, δηλαδή οι φορατζήδες της περιοχής εκείνης, ήταν ανάγκη τα ζώα να μεταφερθούν τη νύχτα. Και μάλιστα όταν θα έχει δύσει και το φεγγάρι, να είναι πλήρης σκοτάδι. Για να μην ακούγονται τα κουδούνια των προβάτων και τα κυπριά των γιδιών, τα βουλώσαμε όλα και όταν είχαν περάσει δυό-τρεις ώρες νύχτα και έδυσε το φεγγάρι, ο παππούλης έμεινε με τα σεία στο κονάκι και τα ξεκίνησε η μάνα, αφού ο παππούλης μας συνόδεψε έως τον δημόσιο δρόμο. Η Μαννα, για να έχει μαζί της και έναν "άντρα", πήρε μαζί της κι εμένα, τον εξάχρονο γυιό της. Ο άλλος, ο Γιώργης, έμεινε με τον παππούλη. Με κρατούσε από το χέρι και μπήκαμε στο δημόσιο δρόμο Αρτας - Φιλιππιάδας. Εγώ βέβαια δεν καταλάβαινα γιατί γίνονταν όλα αυτά. Που και που σκόνταβα, αλλά με σήκωνε η Μάνα, χωρίς να μιλάει. Τα ζωντανά, λές και καταλάβαιναν στην κρίσιμότητα της κατάστασης,

προχωρούσαν σημαδιακά το ένα κοντά στο άλλο. Μπροστά τα γίδια και πίσω τα πρόβατα με πρώτα τα κριάρια και πλάι τα λίγα αρνιά που γλύτωσαν. Είχαμε μαζί μας και τα σκυλιά μας.

Όταν φτάσαμε κοντά στην πέτρινη γέφυρα για να ριχτούμε απέναντι προς την πόλη της Αρτας, κάποιος μας σταμάτησε. Ρώτησε τη Μάνα που πάει και γιατί φεύγει τέτοια ώρα. Και πως λέγεται και όταν του είπε ότι είναι του παππούλη που ήταν γνωστός τσελιγκας από χρόνια στην περιοχή και ότι βδέλλαισαν τα πρόβατα και τα πάει στην Βαλαώρα για να γλυτώσει, μας άφησε και περάσαμε τη γέφυρα. Εγώ είχα κολλήσει κοντά της κι έτρεμα από το κρύο και το φόβο. Ήταν ακόμα σκοτάδι όταν βγήκαμε απ' τα σπία της πόλεως και φτάσαμε επάνω στη ράχη, λίγο πιο πέρα από τα εβραϊκά μνημάτα, κοντά στο στρατώνι, όπως λεγόταν η τοποθεσία. Θα ήταν ακόμα πολύ νύχτα. Η Μάνα έκανε το σταυρό της που φτάσαμε καλά, με φίλησε με ξάπλωσε ανάμεσα σε κάτι ασφαμίες γιατί είχαν κλείσει τα ματια μου, από τη νύστα και με σκέπασε με το σπαλλέτο της. Τα ζωντανά, ρίζωσαν σ' ένα επάγιο μέρος ώσπου να φέξει. Όταν ξύπνησα, ήρθαν κάτι γνωστοί συγχωριανοί και τ' αρμέξαν κοντά σ' ένα τοίχο που χρησίμευε για στρούγκα. Πολλές συγχωριανές ήρθαν να μας δουν και να μάθουν γιατί τόσο ξαφνικά αφήσαμε το χειμαδιό παράκαιρα. Είπαν μάλιστα στη Μάνα πως τόλμησε τόσο νέα γυναίκα, να παρει τα πράματα και να διασχίσει το δρόμο όλη τη νύχτα. Μα τους είπε με σοβαρό τρόπο: "Είχα μαζί μου κι έναν άνδρα". Και όταν τη ρώτησαν "ποιόν άνδρα είχε", απάντησε: "Είχα μαζί μου τον τρανό γιο μου". Αυτός, ήμουν εγώ, ο εξάχρονος. Κι όλες έβαλαν τα γέλια κι έκαναν το σταυρό τους. Κοντά στο Πάσχα, ήρθε ο πατέρας μου με άδεια. Κι όταν τον είδα κόντεψα να μην τον γνωρί-

σω. Φορούσε, στρατιώτης αυτός, εύζωνος, παντελόνι από ντρίλι, αντί για στρατιωτικό, αντί για τσαρούχια, που ήταν εύζωνος, φορούσε παπούτσια χοντρά δηλαδή αρβύλες. Κι από τη μέση και πάνω στρατιωτικά και το πρόσωπό του, μήνες αξύριστο, έμοιαζε σαν να ήταν παππός. Είχε από μέρες μεταφερθεί κι ο παππούλης με το Γιώργη και με τα άλλα πράματα και σε λίγες μέρες μου αγόρασαν καινούρια κόκκινα τσαρούχια με φούντες, γιατί αυτά που φορούσα τρύπησαν και φύγαμε για το χωριό αρχές Μαΐου. Ο πατέρας, γύρισε στο στρατό, που έμεινε ως τον άλλο χρόνο που απολύθηκε ως "πατήρ τεσσάρων τέκνων", γιατί γεννήθηκε και η αδελφή μου η Περσεφόνη εν τω μεταξύ το καλοκαίρι του έτους 1917. Ο πόλεμος συνεχιζόταν κι έλειπαν από το χωριό άνδρες μέχρι σαράντα χρονών, δηλαδή το καλύτερο δυναμικό του χωριού μας και τα πρόβατα και τα γίδια τα φύλαγαν και τα φρόντιζαν οι γυναίκες και οι γέροι με τ' ανήλικα παιδιά. Οι σύμμαχοί μας, οι Αγγλοι και οι Γάλλοι, είχαν αποκλείσει την Ελλάδα, η οποία ήταν χωρισμένη στα δύο Κράτη, το ένα με πρωτεύουσα τη Θεσσαλονίκη και Πρωθυπουργό τον Βενιζέλο και το άλλο, η Νότια Ελλάς με πρωτεύουσα την Αθήνα. Έτσι άρχισε η περίοδος της ακρίβειας όπως έλεγαν και τα τρόφιμα είχαν χαθεί τελείως. Έτσι, οι χωριανοί μας κι εμείς, δεν βρίσκαμε ν' αγοράσουμε καλαμπόκι και επί δύο μήνες τρεφόμαστε όλοι μας με γάλα και λάχανα. Όπου να πιαστούμε από δικά μας στάρια, ο πατέρας πήγε στα Τρίκαλα και έφερε λίγο κριθάρι, το αλέσαμε στο μύλο και φάγαμε το πρώτο ψωμί ύστερα από δύο μήνες. Τα στομάχια, όμως, των κατοίκων είχαν αλλάξει με το γάλα και τα λάχανα και έτσι άρχισαν οι πρώτες δυσεντερίες και οι άλλες αρρώστιες που ταλαιπώρησαν τους κατοίκους που έως αργά το φθινόπωρο μπόρεσαν και συνήλθαν.

Αυτές ήταν οι συνέπειες του πολέμου τότε, που η Ελλάς τον συνέχισε μέχρι τον Αύγουστο του έτους 1922 με την Μικρασιατική Καταστροφή που έφερε στην Ελλάδα ενάμισυ εκατομμύρια πρόσφυγες, που έχασαν τα πάντα και ρίζωσαν εδώ με τις άλλες γνωστές συνέπειες.

Ο ΦΤΕΡΩΤΟΣ ΚΟΣΜΟΣ ΤΩΝ ΒΟΥΝΩΝ ΜΑΣ

Ο ΚΟΥΚΟΣ

Γράφει ο Πέτρος Σκουτέλας

Όταν ήμουν χειμωνιάτης στο χωριό, εδώ και πολλά χρόνια, που είχαμε μπουχτήσει και βαρυγκωμήσει απ' τους βαρείς χειμώνες και τους άφθονους χιονιάδες, καρτερούσαμε την Ανοιξη σα ροδογάλακτη Αυγή! Σα λύτρωση! Που θα βγαίναμε από τη χειμωνιάτικη κλεισούρα και θα γλυκοθωρούσαμε το ξέχιο (που όλα θα χλωραΐζαν νιάβουλα) τις βρυσομάνες, τ' αγριολούλουδα και τ' αγριπούλια, που ήταν χάρμα των ματιών και δόνημα των αισθήσεων. Κι ανυπομονούσαμε, θυμάμαι, περισσότερο για το άκουσμα του κού-κού! Κι είναι, όπως όλοι μας ξέρουμε ένα τρανό πουλί (32 εκ.) που ζει στις θερμές χώρες κι έχει λάλημα μονότονο αλλά γλυκόηχο και με πολλές λαϊκές δοξασίες.

Με τον ερχομό, λοιπόν της αδρής βουνήσιας Ανοιξης,

όλο αναρωτιόμασταν και ρωτούσαμε: "άκουσες κούκο;" Γυμνασιόπαιδο, ακόμα θυμάμαι, όταν ερχόταν κανένας χωριανός απ' το χωριό στη πόλη τον ρωτούσαμε: "τόπε ο κούκος στα βουνά μας;!"

Το κελάηδημά του θεωρείται σύμβολο μιας καλής - θερμής Ανοιξης κι οι άνθρωποι προβαίνουν απερίσπαστοι στις αγροτικές τους ασχολίες είναι όμως και προφητικό για πολλούς ανθρώπους και σε πολλά μέρη της πατρίδας μας.

"Κούκε μου, κουκάκι μου, πόσα τα χρονάκια μου;"

Λένε τα κορίτσια στο άκουσμά του. Και όσα "κουκου" θα λαλήσει ώσπου να σταματήσει, τόσα χρόνια θα ζήσει αυτός που τον ρωτάει. Κι ακόμα τον ρωτούν οι ανύπαντρες "σε πόσα χρόνια θα παντρευτώ"

Αναθυμιάμαι όταν ήμουνα μι-

κρός και βοσκούσα στο χωριό, τ' αρνάκια σε όμορφα πλαγιάκια, συναντούσαμε Ανοιξιάτικα ένα όμορφο λουλούδι σε μπλε χρώμα σα σταφύλλι και τ' ονόμαζα με "το φαί του κούκου" αφού το λένε "το ψωμί ή το σταφύλλι τ' κούκου" και δεν το μαλάζαμε για να το βρει ο κούκος.

Υπάρχουν πολλές δοξασίες για το πουλί αυτό.

Λέγεται π.χ. ότι είχε ειδική παραμάνα στα παιδιά του τη Βάγια και γι αυτό ονομάστηκε κουκουβάγια. Αργότερα μάλωσαν και μεταβλήθηκαν αμφοτέρω σε πουλιά με μονότονο κελαϊδήμα και τα δύο. Κι ο κούκος τ' αυγά του δεν τα κλωσάει κι αναζητάει ξένες φωλιές όπου τα κλωσουν ξένα χαζοπούλια! Τα περισσότερα αυγά του κούκου λένε ότι κλουβιάζουν γι αυτό κι ο κούκος είναι σπάνιος.

Όταν κανείς γέρος ήταν ανήμπορος χειμωνιάτικα για να

τον ενθαρύνουν του λέγαν: "Αϊντε και θα ξεχειμωνιάσεις και θ' ακούσεις και κούκο κι άλλον κούκο!"

Το πουλί αυτό από τους αρχαίους χρόνους θεωρούνταν ο προάγγελος της Ανοιξης. Γι αυτό ο Ησίοδος αναφέρει χαρακτηριστικά τους παρακάτω στίχους:

"Ημος κόκος κόκκευξει δρυός
εν πεταλοίοις το πρώτον
τέρπει δε βροτούς
επ' απείρονα γαίαν..."

Ο κούκος αρέσκεται πολύ στη μοναξιά. Απ' αυτό βγήκε και το: "Σαν τον κούκο" ή "τρείς και ο κούκος".

Είναι λαϊκές παροιμίες που τις λέμε συνήθως. Κατά τη λαϊκή μας μούσα τα πιο αξιολύπητα πουλιά στο λαό μας είναι: η πέρδικα, τ' αηδόνη, ο κούκος κι η τρυγώνα.

Κι είναι ο κούκος ένα πουλί που τόσο έχει υμνηθεί απ' τους απλοϊκούς ανθρώπους αλλά κι από τους ανθρώπους του πνεύματος.

"Μάνα με κακοπάντρεψες και μ' έδωσες στον κάμπο, εδώ αηδόνη δε λαλούν κι οι κούκοι δεν το λένε..."

"Αηδόνια να μη λαλήσετε, κούκοι να βουβαθείτε..."

"Το λέν' οι κούκοι στα βουνά, κι οι πέρδικες στα πλάια..."

"Λάλησε κούκε λάλησε, καθώς λαλούσες πρώτα..."

Μας ήρθε η Ανοιξη πικρή, το καλοκαίρι μαύρο..."

ΑΝΘΡΩΠΟΣ

Ο άνθρωπος γεννήθηκε ελεύθερος και όμως, σ' ολόκληρη τη γη είναι αλυσσοδεμένος

(Ζ.Ζ. Ρουσό)

Να μην προσπαθείς να γίνεις άνθρωπος επιτυχίας, αλλά άνθρωπος αξίας.

(Αϊνστάιν)

Ανθρώπος: θαυμάσιο μάταιο, άστατο υποκείμενο

(Μιχ ντε Μοντέν)

Αγαπητός άνθρωπος είναι εκείνος, που ακούει με ενδιαφέρον τα πράγματα που ξέρει από το στόμα αυτού που τ' αγνοεί

(Ευαγγελιστής Λουκάς)